

nes, José L. Anta i Andrés Barrera, va analitzar les aportacions de la història de les cultures mediterrànies a l'Antropologia.

El Congrés dedicà un homenatge a l'arxiduc Lluís Salvador, veritable antropòleg del Mediterrani, per celebrar-se el CXXVè aniversari de la seva arribada a les Illes Balears per començar el seu *Die Balearen*, autèntica enciclopèdia etnogràfica de la cultura balear. En aquest acte participà l'Institut d'Estudis Balears presentant un monogràfic de la revista *Estudis Balears*, sobre la tasca científica de l'arxiduc Lluís Salvador. Alhora l'Institut d'Antropologia de Barcelona va presentar als assistents el número 0 de l'*Anuario de Historia de la Antropología Española* i els llibres *Historia de la Antropología Española* i *Una historia de la Antropología Balear*, primera monografia que anirà desenvolupant la història general de l'Antropologia Espanyola.

Les cultures magribines

Maria Montserrat Plans i
Carmen Sánchez

L'Institut Català d'Estudis Mediterranis (ICEM) va organitzar entre els dies 27 d'abril i 18 de juny de 1992 el cicle de conferències *Les cultures magribines*, curs universitari que va tenir per objectiu una aproximació a la realitat de les diverses societats que configuren el Magrib i, alhora, suscitar una reflexió que integrés els elements de la tradició i de les perspectives futures d'aquesta àrea cultural.

El curs, dirigit per l'eminent antropòleg i historiador Julio Caro Baroja, va comptar amb la participació de diversos especialistes de reconegut prestigi, que van promoure una anàlisi global i interdisciplinària sobre els temes que formen part avui dia del debat polític i cultural relacionat amb aquesta àrea nord-africana.

Al llarg de les deu lliçons de què constava el cicle, es va intentar copsar la riquesa i la varietat de les societats magribines. El professor Hichem Djait, de la Universitat de Tunis, va oferir una visió de llarga durada de l'àrea magribina en el seu context històric, analitzant els punts d'inflexió de la història del Magrib, les seves continuïtats i ruptures, a partir dels seus homes i dels seus espais i en relació amb les seves àrees circumdants.

La religió i les seves relacions socials en el Magrib contemporani van ser analitzades pel professor Mohammed Arkoun, de la

Universitat Sorbonne Nouvelle de París, qui va tractar l'expansió socio-cultural —fortament ideologitzada— de l'Islam en aquests països a partir de les grans etapes històriques i els límits de la islamització i de l'arabització al Magrib.

Per la seva part, el demògraf i sociòleg francès Philippe Fargues, de l'Institut National d'Études Démographiques (INED) de París, va analitzar les estructures i mutacions demogràfiques i les implicacions d'aquestes en els països domèstics en les famílies àrabs contemporànies. La important taxa demogràfica d'aquests països, juntament amb d'altres factors com poden ser una més gran esperança de vida de la població o la crisi de l'ha-

bitatge urbà, han fet canviar d'una manera important les relacions familiars als estats del Magrib. D'altra banda, l'índex de fecunditat dels països magribins ha baixat més de dos punts en el transcurs dels darrers quinze anys, la qual cosa modifica sensiblement les previsions demogràfiques per a aquesta zona, i es converteix en un aspecte a tenir en compte en el futur a mig i llarg termini.

Amb la lliçó impartida per Gabriel Camps, professor emèrit de la Universitat de Provence, i a partir de dades antropològiques, lingüístiques i històriques, es va oferir una aproximació a la diversitat ètnica del Magrib a través dels pobles barbarescos, tot combatent la idea —estesa, segons el professor Camps, per determinats politòlegs— que els barbarescos són producte de la política colonial i que, al Magrib, només hi ha població àrab o arabitzada.

L'apropiació de la realitat per part de l'escriptor i la creació de l'imaginari popular a les societats magribines va ser el tema que ocupà el centre de la conferència de l'escriptor i

Fatima Mernisi durant la seva conferència: «La dona a les societats del Magrib». Fotografia: ICEM

premi Goncourt Tahar Ben Jelloun. Per la seva part, l'arabista Mikel de Epalza, de la Universitat d'Alacant, va parlar de les influències dels pensadors hispano-àrabs al Magrib, analitzant tant els períodes històrics com els camps d'influència d'aquests sobre el nord d'Àfrica. Àrea que va ser revisada, tanmateix, per l'historiador Josep Maria Ainaud de Lasarte en les seves relacions històriques amb Catalunya.

La coneguda escriptora i sociòloga Fatima Mernissi, de la Universitat Mohammed V de Rabat, dissertà sobre la situació de les dones als països del Magrib contemporani, analitzant el paper femení com un factor estratègic, tant per reduir les divergències culturals al Magrib, promovent el paper de les dones com a pilar de la democratització, com per tal d'aconseguir una baixada en les taxes de natalitat d'aquests estats, que influeixen decisivament en l'emigració cap als països europeus.

L'emigració dels magribins cap a l'Europa del Nord, i sobretot a França, segons l'antropòleg i sociòleg Mohand Khellil, de la Universitat Paul Valéry de Montpellier, ve condicionada pel relleu que ha pres per causes socio-econòmiques i polítiques, també pel paper de la colonització. Tot i que d'entrada són els homes sols qui emigren, ben aviat ho fan en família, fet que canviarà la natura de la immigració a Europa i que planteja, ja des d'avui, la qüestió de la integració.

Dins la darrera sessió, i com a cloenda del cicle, el tema de les economies del Magrib va ocupar la darrera de les conferències i el centre de la discussió posterior. En els darrers anys, les estructures socio-econòmi-

ques dels estats magribins s'han vist sotmeses a importants canvis, i s'enfronten avui dia a nous i importants desafiaments. Segons Habib El Malki, president del *Groupe d'Études et de Recherches pour la Méditerranée* (GERM) del Marroc, l'economia de països com el regne alauita, i gràcies a la reestructuració recent del seu sistema productiu i financer, està millor preparada que d'altres països europeus com Hongria o Txecoslovàquia per enfrontar-se a una zona de lliure canvi amb l'Europa comunitària. Especialistes com Pere Mir, de la Universitat de Lleida, o Núria Austrich, del COPCA, van analitzar la situació econòmica del Magrib en el seu conjunt, i també les importants relacions comercials entre els estats magribins i l'Estat espanyol i Catalunya, on s'ha pogut constatar com en els darrers anys hi ha hagut un significatiu nombre d'empreses catalanes que s'han implantat al nord d'Àfrica, i, molt especialment, al regne de Marroc.

L'ensenyament de l'etnomusicologia a Europa

Josefina Roma

El Curset-Col·loqui és el resultat d'una reflexió sobre aquesta disciplina a Catalunya, que va començar amb la trobada del SEEM a València, el setembre de 1991 i, després amb la trobada anual del Seminari Europeu d'Etnomusicologia a Ginebra, el mateix mes.

Després de donar una ullada als camps d'interessos en què es mouen avui els etnomusicòlegs europeus i, conscients que l'any vinent, el 1993, la Trobada General de l'ESEM-SEEM tindrà com a seu Barcelona, des de l'Institut Català d'Antropologia i des de la Universitat de Barcelona vàrem voler construir un pont entre la demanda existent en els nostres estudiants i estudiosos, amb les expectatives, coneixements i metodologia de l'Etnomusicologia a Europa.

Aquesta inquietud i demanda ja havia donat lloc a altres iniciatives. En primer lloc, la creació de la Fonoteca per part de la Conselleria de Cultura de la Generalitat i de Josep Crivillé; en segon lloc i amb la intenció de propiciar un apropament entre els estudiosos d'Espanya i els d'altres països d'Europa, es van començar les trobades del SEEM a València, organitzats per M. Antònia Juan i la Generali-

tat Valenciana i, en tercer lloc, s'ha creat la Societat Ibèrica d'Etnomusicologia des del CSIC amb la presidència de Josep Martí.

El Curset-Col·loqui, però, volia ser un espai informatiu de continguts, i per això, amb l'ajut de l'etnomusicòleg Peter Crowe, secretari general de l'ESEM, que va fer els contactes inicials per convèncer els professors invitats de la bondat del projecte, es va poder comptar amb la Dra. Geneviève Dournon, directora del Departament d'Etnomusicologia del Museu de l'Home de París i especialista en Organologia; amb Laurent Aubert, dels Ateliers d'Etnomusicologie de Genève, amb Jeremy Montagu de la Facultat de Música d'Oxford i amb el mateix Peter Crowe, especialista en etnomusicologia d'Oceania.

El curset, que es va impartir els dies 28-29-30 d'abril, constava d'una conferència introductòria: «Què és l'Etnomusicologia?», del secretari general de l'ESEM, que també va organitzar una sessió activa de participació en la qual es va proposar el coneixement d'una societat pel paisatge sonor que produïa.

Les sessions d'informació van continuar amb